

VIESTNIK

HRVATSKOGA

ARKEOLOGIČKOGA DRUŽTVA.

Terramara u Hrvatskoj. *Sojaniće*

Terramara zove se starodavna sgradjevina na pilovih, usried vode podignuta, ali ne na jezeru ili na močvari uzduž rieka, gdje voda protiče, dali u nutarnjoj zemlji. Ovim izrazom italijanskim služe se današnji arkeologi u obće, da označe tu vrst predhistoričkih spomenika. Po primjeru sgradjevina na pilovih (*Pfalbauten*), tu nedavno našastih u jezerih i uzduž rieka (navlastito u Švajcarskoj), njeki narod u najstarije doba običavao je izdubsti veliki prostor na mjestu, gdje nebijaše jezera ili rieke, i koj se samo kišom ili svedenjem potoka natopiti mogao, te bi na tom umjetno sastavljenom jezeru zasadio pilove, a na ovih priredio svoje male stanove, da se tako obrani od napadaja drugih ljudih i zvjeradi. Ova vrst spomenika do sada opazila se je izključivo u sredini gornje Italije (ponajviše u Emiliji); a najbolji strukovnjaci dopituju te spomenike staroitaljskomu narodu, kada je, slazeć sa sjevera u Italiju, one strane obitavao.

U Zagorju, na imanju presviet. gosp. Petra pl. Horvata u Budinšćini, nalazi se u jednoj dolini ležećoj medju dva briega jedan dosta obsežan umjetno izdubljen prostor nazvan Ribnjak. Načina je pačetvorine, dug okolo 50 m. a 25 širok. Usried te pačetvorine, u kojoj kiska voda leži, diže se kao otočić četverokutni prostor okolo 10 m. dug i toliko širok. Gosp. Horvat prigodom čišćenja te pačetvorine tu nedavno naidje sa strane otočića, uprav gdje se ovaj spušća kosimice u vodu, na lončić i još njeke stvari bakrene, i sve to veledušno posla u dar nar. zem. muzeju uz obavjest, da bi tu lasno moglo biti još drugih važnijih starina, te da bi mu drago bilo, da strukovnjak razgleda, iztraži i prosudi, što je tu moglo jednom biti, i iz koje dobi taj ribnjak polazi. Opazivši mi te pred-

mete, i dobro upućeni o obliku i položaju ribnjaka putem gosp. Levina Horvata muzeal. povjerenika i kotarskoga pristava u Varaždinu, sinovca gosp. Petra, prošloga kolovoza prigodom našega obhoda po gradećoj se željezničkoj prugi od Varaždina do Budinščine u svrhu, da ju iztražimo u pogledu predhist. spomenika iz kamene dobe, svratismo se i na imanje gosp. Horvata, da i njegov ribnjak izpitamo, a on nas ne samo rado primi i plemeni o pogosti, dali i stavi na naše raspolaganje svoje težake za radnje, koje smo izvesti kanili na onom otočiću. Već na prvom njegovu razgledu prikaza nam se ono mjesto kao nješto slična italijanskim *Terramaram*; a to uvjerenje u nas sve više raslo, kako smo sve dublje slazili grabom, koju smo dali kopati sriedom onog otočića poprieko. Na kratko otkrismo sjaset hrbina od raznih posuda te i ciljnih i drugih predmeta; a to uvjerenje posta bezdvojbeno, kad opazismo same pilove naime okrugle praznine, gdje su oni zasadjeni ležali. Iz tih praznina rukom izvukosmo njihove ostanke već iztrunute. Našli smo više njih, te su ležali na istoj daljini jedan od drugoga u redovih, a dva mal ne ciela opazili smo uz samu obalu otočića. Radnju za tada nastaviti i dokončati nismo mogli, pošto nas iznenada kinila bolest, te smo se morali u Zagreb vratiti. O tom otkriću od zamašne važnosti za predh. znanost obaviestismo više članova antropolog. sastanka držana 19 kolovoza u Celoven, medj kojimi i preuzviš. gosp. kneza Wurmbranda, koj se osobito bavi ovakovimi predmeti, i svi su iste misli bili, da se tu radi o *Terramari*.

Komu od naroda, da ovaj spomenik dopitamo? Po našem mnienju ni Ilrom, ni Celtom, a tim manje Germanom, kod kojih nebijaše takova običaja. Moguće da su Staroitaljei za njihova slazjenja iz sjevera u Italiju, udarili preko našega Zagorja, te ovdje ostavili dokaz tomu dogodjaju. Prof. S. Ljubić.

Starobosanski nadpisi u Hercegovini.

I.

Čita se:

ACC ACЖH □ЖКЬ
 CИИЬ КИЄ
 ЗА ОБ
 РАДА
 СЕСТР

Ase leži Vuk
 sin kue
 za Ob
 rada
 sestr